

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

**СЛУЧАЈ СТАВРОПИГИЈАЛНИОТ МАНАСТИР СВ. ЈОВАН
ЗЛАТОУСТ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

(Апликација бр. 52849/09)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

29 ноември 2018

Оваа пресуда е правосилна, но може да биде предет на редакциски измени.

**Во случајот Ставропигијалниот манастир Св. Јован Златоуст
против Република Македонија,**

Европскиот суд за човекови права (прв оддел), заседавајќи како совет во состав од:

Aleš Pejchal, *Претседател,*

Krzysztof Wojtyczek,

Jovan Plevski, *судии,*

и Abel Campos, *секретар на Одделот,*

Расправајќи на затворена седница на 6 ноември 2018,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот беше инициран со апликацијата (бр. 52849/09) поднесена против Република Македонија до Судот на 28 септември 2009, согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи (“Конвенцијата”) од страна на Ставропигијалниот манастир Св. Јован Златоуст (“здружението апликант”), верско здружение на кое не му бил признат статусот на правно лице на национално ниво.

2. Здружението апликант беше застапувано од страна на г-ѓата Н.О. Добрева, адвокат од Софија. Македонската Влада (“Владата”) беше застапувана иницијално од страна на нејзиниот агент, г-дин Богданов и нејзинот актуелен агент, г-ѓа Д. Цонова.

3. На 25 август 2014 апликацијата беше доставена на одговор до Владата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

4. На 29 октомври 2008 О.М., М.И. and Б.Т., поранешни калуѓерки во Македонската Православна Црква (“МПЦ”), го основале здружението апликант. Записникот од основачкото собрание го вклучувал и следново:

“... калуѓерките присутни на основачкото собрание не го прифаќаат учењето на Македонската Православна Црква, (кое) тие го сметаат за погрешно и неправославно. (Поради тоа) тие не сакаат да имаат било каква канонска врска со епископите и свештенството на Македонската Православна Црква. Таа црква не само што е во раскол со сите останати православни цркви, туки е и непризната од било кого. Ова е така, зошто сите други цркви го сметаат

2 СТАВРОПИГИЈАЛНИОТ МАНАСТИР СВ. ЈОВАН ЗЛАТОУСТ против РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА ПРЕСУДА

нејзиното учење за херетизам и погрешно. Ние ... не сакаме да го потрошиме нашиот живот во верски сомнеж ... да бидеме водени од незрели и нерелигиозни лица ... ние би биле навредени доколку не поврзуваат со друга верска заедница ...”

5. Истиот ден, основачите ги усвоиле и донеле следниве документи: (а) а основачката одлука; (б) одлуката со која се овластува О.М. да го претставува здружението апликант и да го поднесе барањето за регистрација; и (в) Стаутот на заружението апликант.

6. Релевантните делови од одлуката за основање гласеле како во продолжение:

член 1

“Одлуката треба да послужи за целите на регистрација на Ставропигијалниот манастир Св. Јован Златоуст во регистарот на цркви, верски заедници и религиозни групи на Република Македонија, како доброволно, не-профитно здружение на Хистијани кои не припаѓаат на ниту една религиозна заедница и особено немаат ништо задничко со Македонската Православна Црква.”

член 3

“Бидејќи е христијанска верска заедница ...”

7. Релевантните делови од Статутот гласеле:

член 1

“Ставропигијалниот манастир Св. Јован Златоуст е доброволно здружение на поединци кои ја оставруваат преку своите верски убедувања и изворите на верско учење, слободата на верисповест ... преку проповед, молитви, верски ритуали и други форми на изразување.”

член 2

“Ставропигијалниот манастир Св. Јован Златоуст е верска заедница основана од калуѓерки (целосно посветени на Бога) и световни лица, чии верски верувања соодветствуваат на Стариот и Новиот Завет (Библијата).”

член 3

“Името на верското здружение е: Ставропигијален манастир Св. Јован Златоуст, со седиште во Нижеполе - Битола.”

8. На 5 ноември 2008 О.М. поднела барање за регистрација на здружението апликант “како едно од верските заедници” во Основниот суд во Скопје (“регистрациониот суд”). Гореспоменатите документи биле приложени кон барањето. На 10 декември 2008 регистрациониот суд побарал здружението апликант да поднесе докази за државјанството на основачите, барање кое здружението апликант го исполнило.

9. На 18 февруари 2009 регистрациониот суд одбил да го регистрира “доброволното здружение на физички лица во барањето наведено како Ставропигијалниот манастир Св. Јован Златоуст”. Било

констатирано дека барањето за регистрација не ги исполнувало барањата предвидени во членот 1 и 2 од Законот од 2007 за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група (“Законот од 2007”, види параграфи 14 и 15 подолу) поради тоа што (а) се однесувало на форма на доброволно здружение на физички лица што не е предвидена со Законот и (б) регистрацијата на здружението апликант “би ја повредило слободата на вероисповест– предвидена во Конвенцијата и Уставот – на други веќе регистрирани доброволни здруженија на физички лица”. Во однос на првоспоменатото, судот сметал дека Законот од 2007 предвидува регистрација на цркви, верски заедници и религиозни групи, но не и на други форми на верски субјекти, во случајот “манастир”, како што било предвидено во членот 1 од Статутот на здружението апликант. Судот не елаборирал понатаму во однос на вториот основ на кој ја засновал својата одлука.

10. Здружението апликант поднело жалба на одлуката, тврдејќи дека барало да биде регистрирано како верска заедница под име како наведеното во оснивачките документи, што било евидентно од барањето за регистрација. Тоа исто така тврдело дека одбивањето на регистрацијата било многу драстична мерка (во врска со ова се тврдело дека судот можел да посочи на било кој недостаток кој требало да се одстрани). Судот пропуштил да објасни чии религиозни убедувања би биле доведени во прашање со регистрацијата. Доколку се претпостави дека се мислело на верниците на МПЦ, судот не објаснил како регистрацијата би ги повредила нивните права. Здружението апликант посочило дека во 2002 регистрациониот суд одбил да ги регистрира како здружение на граѓани и дека притоа одлучил дека здружение со такво име треба да бара регистрација согласно законодавството кое во тоа време ги регулирало верските заедници и здруженија.

11. На 29 април 2009 Апелациониот суд во Скопје ја одбил жалбата на здружението апликант и ја потврдил одлуката на понискиот суд, прифаќајќи го образложението содржано во неа.

12. На непозната дата, О.М. поднела барање за заштита на правата и слободите пред Уставниот суд, жалејќи се на повреда на слободата на уверувањето и на дискриминација на верска основа поради одбивањето од страна на регистрациониот суд да ја регистрира верската заедница на која таа и припаѓала.

13. Со одлука од 9 септември 2009 Уставниот суд го отфрлил барањето, со констатација дека О.М. не барала заштита на нејзините права и слободи туку “се жалела во име на религиозната заедница на која и припаѓала”. Тој исто така навел дека подносителот “барал заштита на слободите и правата само формално ... без да поднесе било какви аргументи, докази или да посочи на факти ...”. Конечно, судот навел дека подносителот на барањето побарал да се изврши надзор над примената на законодавството од страна на регистрациониот суд во

постапката за регистрација на религиозната заедница, што, според Уставниот суд, било вон неговата надлежност (У.бр.189/09).

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКТИКА

14. Членот 1(1) од Законот (Службен весник бр.113/2007) предвидува основање и правен статус на црква, верска заедница и религиозна група.

15. Според членот 2 од Законот, црква, верска заедница и религиозна група, во смисла на овој закон, е доброволна заедница на физички лица кои **ја остваруваат** слободата на вероисповедта.

16. Други законски одредби и домашната пракса релевантни за конкретниот случај се опишани во случајот “*Православна Охридска Архиепископија*” (види *Orthodox Ohrid Archdiocese (Greek-Orthodox Ohrid Archdiocese of the Peć Patriarchy) v. Republic of Macedonia*, бр. 3532/07, §§ 42-46, 49-53, 56 и 58, 16 ноември 2017, “случајот ПОА”).

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 9 И 11 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

17. Здружението апликант се жалеше дека одбивањето, државата повикана на одговорност да го регистрира како верска заедница, претставувало повреда на членот 9 и 11 од Конвенцијата. Поради причини изнесени во случајот на ПОА, Судот смета дека овие жалбени наводи терба да се анализираат од гледна точка на членот 11 на Конвенцијата во светло на членот 9 (види *ibid.*, § 61). Овие членови гласат како што следи:

Член 9

"1. Секој има право на слобода на мислата, совеста и религијата; вклучувајќи го и правото на промена на религијата или уверувањето и слобода сам или во заедница со другите, јавно или приватно, да ја изрази својата религија или убедување, преку почитување, поучување, богослужба и обред.

2. Слободата на изразување на религијата или убедувањето може да биде предмет само на оние ограничувања што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на јавната сигурност, за заштита на јавниот ред, здравјето и моралот, или за заштита на правата и слободите на другите "

Член 11

"1. Секој има право на слобода на мирно собирање и слобода на здружување со други, вклучувајќи го и правото да основа и да се зачленува во синдикати заради заштита на неговите интереси.

2. Никој не може да биде ограничен во остварувањето на овие права, освен ограничувањата што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на националната безбедност или јавната сигурност, за спречување на нереди или криминал, за заштита на здравјето и моралот или за заштита на правата и слободите на другите. Овој член не спречува наметнување на законски ограничувања на остварувањето на овие права од страна на припадниците на вооружените сили, полицијата или државната администрација".

А. Допуштеност

1. Поднесоци на странките

18. Владата укажа на неискористување на домашните лекови од страна на здружението апликант од причина што здружението апликант пропуштило да ги искористи правните лекови. Тоа особено, не поднело барање за заштита на слободите и правата пред Уставниот суд, што Судот го признал како ефикасен правен лек. Фактот дека О.М. го искористила истото правно средство, не го солободувало од обврската здружението апликант да ја изнесе суштината на своите барања пред Уставниот суд, пред да се обрати во Стразбур. Во врска со ова, Владата се повика на парцата на Судот во врска со ова прашање (*Skender v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (одлука.), бр. 62059/00, 10 март 2005) и релевантната судска пракса на Уставниот суд (види параграфи 16 погоре).

19. Здружението апликант тврдеше дека барањето за заштита на правата и слободите не е ефикасно правно средство за неговите наводи. Според правилата во примена и воспоставената пракса на Уставниот суд, само физичките лица имаат активна легитимација за поднесување на такво барање пред Уставниот суд. Покрај тоа, Уставниот суд никогаш не спровел детална анализа на специфичните околности на поединечен случај, туку едноставно ги потврдувал становиштата на пониските судови. Причините поради кои Уставниот суд го отфлил барањето на О.М., јасно укажувало дека тој ја одбил надлежноста да одлучи за спорните прашања покренати во барањето.

20. Во секој случај требало да се смета дека здружението апликант ги искористило сите правни лекови, имајќи предвид дека фокусот на барањето поднесено до Уставниот суд од страна на О.М. бил на одбивањето на редовните судови да го регистрираат здружението апликант. Уставниот суд прифатил дека барањето било поднесено од

страна на здружението апликант. Сепак, тоа немало никаков вистински и практичен ефект.

2. Оценка на Судот

21. Релевантните принципи на Конвенцијата се сумирани во пресудата на Судот во случајот *Vučković and Others* (види *Vučković and Others v. Serbia* (прелиминарен приговор) [GC], бр. 17153/11 и 29 други, §§ 69-77, 25 март 2014).

22. Судот забележува дека во случајот на *ПОА* тој одлучуваше во врска со сличен приговор на допуштеноста истакнат од страна на Владата. Во двата случаи, основач на здружението апликант (О.М. во конкретниот случај) го спорел пред Уставниот суд одбивањето на домашните органи да го регистрираат како верски субјект, покренувајќи ги –во суштина- истите наводи кои здружението апликант ги изнесе пред Судот. Уставниот суд ги отфрлил двете барања поради отсуство на надлежност. Во конкретниот случај тој прифатил дека барањето на О.М. било поднесено во име на здружението апликант. Во отсуство на било какви други аргументи, Судот не наоѓа за потребно да отстапи од својот став изграден во случајот на *ПОА* – дека здружението апликант направило се што разумно можело да се очекува од него во насока на искористување на домашните правни лекови. Последователно, приговорот на Владата за неискористување на домашните правни лекови мора да се отфрли.

23. Судот констатира дека релевантниот навод не е очигледно недопуштен во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Понатаму констатира дека тој не е недопуштен по било кој друг основ. Од овие причини, мора да се прогласи за допуштен.

Б. Основаност

1. Поднесоци на странките

24. Здружението апликант тврдеше дека домашните судови не дале убедливи причини за нивните одлуки. Не постоела “неопходна општествена потреба” на која и служела спорната мерка на интервенција. Основниот аргумент на која се засновала одлуката за одбивање на регистрацијата бил дека здружението апликант ќе ги повреди правата и слободите на останатите, односно верниците и следбениците на МПЦ. Зад таквиот аргумент лежи доктрината дека не треба да се дозволи во државата да дејствува ниту една друга Православна црква освен МПЦ. Таквата доктрина е спротивна на обврската на државата за неутралност и непристрасност и принципот на верски плуразлизам. Покрај тоа, не се тврдеше дека здружението апликант било вклучено или планирало да се вклучи во било какви

недозволен активности или имало незаконски цели. Според тоа, интервенцијата во правата на здружението апликант не било “неопходно во демократското општество”.

25. Владата прифати дека одбивањето од страна на домашните судови да го регистрираат здружението апликант резултирало со вмешување, односно интервенција во неговите права загарантиран со член 11 од Конвенцијата. Сепак, одбивањето било законито и имало легитимна цел, односно заштита на правата и слободите на другите. Покрај тоа, причините на домашните судови биле релевантни и доволни. Во врска со ова, Владата тврдеше јазикот употребен во записникот од основачкото собрание (види параграф 4 погоре) демонстрирал дека здружението апликант не ја почитува МПЦ и ги навредува религиозните убедувања на останатите.

2. Оценка на Судот

26. Релевантните принципи на Конвенцијата се сумирани во пресудата на Судот во случајот на *ПОА* (види, *ibid.*, §§ 78, 93-96).

27. Судот не наоѓа причини да не се согласи со ставот на Владата, дека во случајот постои вмешување односно интервенција во правата на здружението апликант од членот 11, толкуван во светло на членот 9 од Конвенцијата. Покрај тоа, и во отсуство на суштински противаргументи од страна на здружението апликант, Судот прифаќа дека интервенцијата во прашање била “пропишана со закон” (Законот од 2007), на начинот на кој се применувал и толкувал од страна на националните судови, и дека таквата интервенција имала “легитимна цел”, имено, заштита на правата и слободите на другите.

28. Во врска со првиот основ на кои се повикале домашните судови за да го оправдаат вмешувањето (види параграф 9 погоре), Судот не е убеден дека здружението апликант не барало да биде регистрирано во форма предвидена со Законот од 2007 (црква, верка заедница или група). Врз основа на фактите на случајот, и одлуката за основање и Статутот експлицитно предвиделе дека здружението апликант ќе функционира како верска заедница (види параграф 6 и 7 погоре). Покрај тоа, во своето барање од 5 ноември 2008 здружението апликант јасно сакало да биде регистрирано како верско заедница. Судот не може да констатира како вклучувањето на поимот “манастир” во планираното име на здружението апликант ја довело неговата организационата форма во конфликт со законот (види, *ibid.*, § 103). Конечно, Судот констатира дека ова не било споменато во писмото од 10 декември 2005 во кое регистрациониот суд побарал се уреди барањето (види параграф 8 погоре).

29. Другиот аргумент на кој се засновале спорните одлуки се однесувал на констатацијата на регистрациониот суд дека регистрацијата на здружението апликант ќе ја повреди слободата на

вероисповест на другите законски регистрирани верски субјекти. Судот забележува дека таквиот заклучок бил од општа природа и дека не бил подржан со било каков факт кој би го оправдал. Особено, судовите не ги индетификувале субјектите кои би биле под закана доколку здружението апликант биде регистрирано, ниту пак дале било какво понатамошно објаснување. Владата укажа дека станува збор за МПЦ и нејзините верници, но таа не понуди никакво разумно објаснување кое би можело да ја оправда употребата на мерките кои отишле толку далеку што го спречиле здружението апликант воопшто да започне со сопствена активност (види *ibid.*, § 117 и референците таму наведени).

30. Од овие причини неможе да се каже дека причините кои ги понудиле домашните институции биле “релевантни и доволни” да го оправдаат вмешувањето односно интервенцијата во конкретниот случај. Оттука, спорното одбивање на регистрацијата на здружението апликант како верско здружение, не може да се прифати како неопходно во едно демократско општество. Произлегува дека постои повреда на членот 11 од Конвенцијата, толкуван во светло на членот 9.

II. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

31. Здружението апликант исто така се жалеше дека одбивањето националните органи да го регистрираат претставува повреда на членот 14 и членот 1 од Протоколот бр. 12 на Конвенцијата. Овие членови гласат како што следи:

Член 14

"Уживањето на правата и слободите утврдени во Конвенцијата треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, имот, раѓање или друг статус."

Член 1 од Протоколот бр. 12

“1. Уживањето на секое право предвидено со закон ќе биде обезбедено без дискриминација врз било која основа како пол, раса, боја, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, поврзаност со национално малцинство, имот, раѓање или друг статус.

2. Никој не смее да биде дискриминиран од страна на јавен орган по било која основа наведена во став 1.”

32. Во светло на горниот став (види параграф 30 погоре), Судот ги прогласува останатите наводи на здружението апликант по овој основ за допуштени и смета дека не е неопходно посебно да одлучува за истите (види, *ibid.*, 122).

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

33. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

"Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација, Судот, доколку е потребно, ќе додели правична отштета на оштетениот. "

A. Штета

33. Здружението апликант бараше 20,000 евра (EUR) за нематеријалната штета како последица на претрпениот стрес, страдање и неправда поради одбивањето надлежните институции да го регистрираат во еден подолг временски период.

34. Владата го спореше ваквото барање како неосновано и претерано.

35. Судот прифати дека здружението апликант претрпело нематеријална штета како последица на констатираната повреда. Одлучувајќи на правична основа, му досуди на здружението апликант износ од 3,000 евра (EUR), зголемен за сите давачки кои можат да бидат наплатени, како надомест на нематеријалната штета. Овој износ треба да биде исплатен на правниот застапник на здружението апликант, г-ѓата Н.О. Добрева (види *Presidential Party of Mordovia v. Russia*, бр. 65659/01, § 37, 5 октомври 2004).

B. Трошоци

36. Здружението апликант бараше 1,700 евра (EUR) за трошоците во постапката пред Судот. Овој износ се однесувал на адвокатските трошоци за 17 часа правна работа, што здружението апликант се согласи, да бидат платени директно на неговиот правен застапник.

37. Владата сметаше дека ова барање е неосновано, претерано и дека трошоците не биле неопходно направени.

38. Според праксата на Судот, здружението апликант има право на надомест на трошоците само во онаа мера во која ќе се покаже дека таквите трошоци биле реално направени, биле неопходни и разумни во својот износ (види *Editions Plon v. France*, бр. 58148/00, § 64, ECHR 2004-IV). Во конкретниот случај, имајќи ги предвид документите на располагање и споменатите критериуми, Судот смета дека е разумно да досуди износ од 1,000 евра (EUR) за постапката пред Судот. Овој износ треба да се плати на банкарска сметка на правниот застапник на

здружението апликант, зголемен за било која давачка која може да биде наплатена на здружението апликант.

В. Затезна камата

39. Судот смета за соодветно дека затезната камата треба да се исплати според најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласи* апликацијата за допуштена;
2. *Одлучи* дека има повреда на членот 11 од Конвенцијата, толкуван во смисла на член 9;
3. *Одлучи* дека нема потреба да посебно испитување на наводите за повреда на членот 14 и членот 1 од Протоколот бр.12 на Конвенцијата;
4. *Одлучи*
  - (а) дека државата треба да му ги исплати на здружението апликант, во рок од три месеци, следниве износи:
    - (i) 3,000 евра (EUR) (три илјади евра) за надомест на нематеријалната штета, плус сите давачки кои може да бидат наплатени;
    - (ii) 1,000 евра (EUR) (илјада евра) за трошоците, плус сите давачки кои можат да бидат наплатени на здружението апликант;
    - (iii) двата износи треба да бидат конвертирани во националната валута на правниот застапник на здружението апликант по стапка применлива на денот на исплатата и да бидат платени на нејзината банкарска сметка;
  - (б) дека од истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе се пресметува камата на горенаведените износи, по стапка еднаква на најниската стапка за позајмени средства на Европската централна банка, за периодот до плаќањето плус три процентни поени;
5. *Го одбива* остатокот од барањето на здружението апликант за правичен надомест.

Изготвено на англиски и објавено писмено на 29 ноември 2018
година, согласно член 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Abel Campos
Секретар

Aleš Pejchal
Претседател